

Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української літератури імені акад. М. Возняка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана філологічного факультету
Крохмальний Р. О.
«31» серпня 2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська агіографічна традиція»

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація факультет	<u>035.01 Українська мова та література</u> <u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма з курсу «Українська агіографічна традиція» для студентів за спеціальністю 035 філологія. – 2023. – 21 с.

Розробник: професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, доктор філологічних наук Криса Богдана Семенівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «31» серпня 2023 року №1

Завідувач кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка

_____ (Микитюк В. І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«31» серпня 2023 року

Схвалено Вченою радою
філологічного факультету

Протокол від

«31» серпня 2023 року

«31» серпня 2023 року

Голова _____ Крохмальний Р. О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість Кредитів – ЄКТС – 1,2 34 год.	Галузь знань 03 гуманітарні науки	Вибіркова	
	Спеціальність 035 філологія		
Модулів – 2	Спеціалізація: 035.01 українська мова та література	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - магістерська робота		Семестр	
Загальна кількість годин - 34		1-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	16 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		16 год.	
Індивідуальні завдання: 16 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

Представити тяглість української житійної традиції XI-XVIII ст. як явища духовної та художньої комунікації.

Наголосити на постійних і змінних формах українського житійного дискурсу.

Висвітлити основні здобутки українських агіографів і українських дослідників житійного письменства.

Окреслити перспективи майбутніх досліджень житійної літератури.

Завдання:

Привернути увагу студентів до сприйняття й наукового осмислення житійної літератури як одного з вагомих чинників української й світової медієвістики.

Навчити студентів розрізняти ретроспективу й перспективу жанру, відчитувати «рольові паралелі» українських агіографічних образів.

Засвідчити актуальність й багатогранність проблеми святості як передумови комунікації читачів і сповідників різних поколінь, функцію агіографічного критерію в сприйнятті цінності людського життя.

Розкрити синхронні й діахронні аспекти житійної типології.

Знати:

Етапи розвитку житійної літератури;

Східні й західні джерела української агіографії;

Історію сприйняття в Україні-Русі творів візантійської житійної традиції;

Зразки української житійної традиції: твори прп. Нестора,

Києво-Печерський патерик і його барокові версії, Життя Святих Димитрія Туптала;

Жанрові різновиди житійних творів;

Сучасну проблематику дослідження агіографічного письменства;

Основні агіографічні моделі, специфіку авторства.

Історію функціонування старокиївської агіографії в бароковому дискурсі:

Барокові версії житійних творів Нестора, Києво-Печерського патерика.

Вміти:

Аналізувати житійний твір з погляду

а) його жанрової і стильової характеристики;

б) топіки й риторики тексту;

в) рольової функції автора – учня, свідка, записувача, оповідача.

Зіставляти первинні житійні зразки з ознаками наступних інтерпретацій і трансформацій.

Розрізняти «канонічні» й «неканонічні» прикмети житійного наративу.

Пов'язувати рецепцію житійного тексту з різними

а) літературними та історичними умовами рецепції;

б) зі зміною форм художньої комунікації.

Акцентувати на особливостях сучасного житійного дискурсу.

Розпізнавати ознаки тяглості української житійної традиції XI-XVIII ст..

Література до курсу:

1. Архиепископ Ігор Ісіченко. Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XI- початку XVIII ст. в Україні. Видання друге.-Харків: Акта, 2015.
2. Архиепископ Ігор Ісіченко. Аскетична література Київської Русі. -Харків: Акта, 2005.

3. Богуславський Сергій. Українсько-руські пам'ятки XI-XVIII ст.: про князів Бориса та Гліба. Розвідка й тексти. -К., ВУАН, 1928.
4. Випробувані як золото в горнилі. Кн.1,2.- Львів, .Місіонер.-2013,2014.
5. Гаврилик І. Свята Макрина Молодша - учителька та наставниця великих каппадокійців / Ігнатія Гаврилик // Наукові записки УКУ. - 2017. - Ч. 10: Богослов'я, вип. 4. - С. 61-73.
6. Горський В.С. Святі Київської Русі. - К., 1994.
7. Журавльова Світлана. «Алфавит собраний, рифмами сложенный...» як явище агіографічної культури українського бароко. Бердянськ,2012, 170 с. У додатках(с.171-237) вірші з названої книги.
8. Маринович Марислав. Митрополит Андрей Шептицький і принцип «позитивної суми». Львів, вид-во Старого Лева. 2019.
9. Матушек Олена. Образи святих у проповідницькому дискурсі Лазаря Барановича/ Матушек Олена. Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського бароко. - Харків:Майдан,2013,-С.116-162.
10. Преподобний Нестор Печерський в історії української культури. Збірник статей за ред. Архiepіскопа Ігоря Ісіченка. - Харків: Акта, 2014.
11. Пачовський Теокист. «Книга Житій Святих» Дмитра Туптала Ростовського. Публ. Д. Сироїд / Дмитро Туптало у світі українського бароко. Львівська медієвістика, вип. 1.-Львів:Апріорі, 2007.-С.221-266.
12. Савченко Ірина. «Руно орошенное» Дмитрія Туптала: до проблеми формування творчої лабораторії письменника// сучасний погляд на літературу. Зб.наукових праць. Вип.1.- Київ,1999.- С.8-13
13. Савченко Ірина.Жанр житія-мартирія у Четьях мінеях Дмитрія Ростовського (Туптала) на прикладі вересневої Мінеї) // Сучасний погляд на літературу. Зб. наукових праць. Вип.Київ, 2000. -С.23-35.
14. Сироїд Дарія. Жанр житія в «Четьх Мінеях» свт. Дмитрія Туптала/Дмитро Туптало у світі українського бароко, с.42-50.
15. Сироїд Дарія.Агіографічний канон. Проблеми рецепції. -Слово і Час. 2013,Ч.9, С.59-65;
16. Сироїд Дарія. Бідність і багатство у Житії Теодосія Печерського /Українське літературознавство, 2012, Вип.75, с. 181-190.
17. Сліпий Йосип. Візантинізм як форма культури/ Українська літературознавча думка в Галичині за 120 років. Хрестоматія у 2-х томах, т.2. -Львів,2002, с.78-91.
18. Сліпий Йосип. Спомини. Львів, УКУ, 2017.
19. Соболев Валентина.Історія постановня «Четьх Міней» у щоденнику Дмитра Туптала// Дмитро Туптало у світі українського бароко. Львівська медієвістика, вип. 1.- Львів:2007/-С.72-87.
20. Пелікан Ярослав. Святий Тома Аквінський: томізм зі слов'янським акцентом// Пелікан Ярослав. Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського Кардинала Йосипа Сліпого. -Львів, 2015. - С.111.
21. Туптало Дмитрій. Житія Святих: У 12-ти томах. Пер.суч. українською мовою Д. Сироїд. -Львів: Свічадо, 2009-2016.
22. Ушкалов Леонід. Святі Борис і Гліб на сцені театру часів Мазепи (електронна версія 17 жовтня 2015).
23. Федорак Назар. Борисо-глібський сюжет у «Житіях Святих» Дмитра Туптала/Дмитро Туптало у світі українського бароко, с.50-64.
24. Франко Іван. Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський роман і його літературна історія/ Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти т.-Т. 30. -К.,1981.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Українська агіографія XI-XV ст.

Тема 1. Джерела українського агіографічного письменства. Перекладні житійні тексти в Україні XI-XV ст. «Житіє святої Макрини» та «Діалог із Макриною» Григорія Ниського як свідoctво народження монашої спільноти в середовищі каппадокійських Отців Церкви

Рекомендована література:

1. Франко Іван. Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський роман і його літературна історія/ Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти т.-Т. 30.-К.,1981.
2. Гаврилик І. Свята Макрина Молодша - учителька та наставниця великих каппадокійців / Ігнатія Гаврилик // Наукові записки УКУ. - 2017. - Ч. 10: Богослов'я, вип. 4. - С. 61-73.

Тема 2. Рецепція святости - післанництво і втілення євангельських чеснот. Святість в перспективі постання спільноти. Розуміння духовної досконалості і розвиток жанру. Агіографічні моделі. Зустріч з учителем. Житійна форма в процесі подолання часових і географічних відстаней.

Рекомендована література:

1. Преподобний Нестор Печерський в історії української культури. Збірник статей за ред. архієпископа Ігоря Ісіченка.- Харків: Акта, 2014.
2. Пелікан Ярослав. Святий Тома Аквінський: томізм зі слов'янським акцентом// Пелікан Ярослав. Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського Кардинала Йосипа Сліпого.-Львів, 2015.- С.111.

Тема 3. Концепція візантинізму у процесі становлення української агіографії.

Умови дослідження давньокиївських житійних текстів у XIX- XX ст.: бездержавність, ідеологічне протистояння імперської науки, диктат імперської доктрини «третього Риму» з претензіями на візантійську спадщину, контроверсійне й історично змінне поняття «народности».

Рекомендована література:

1. Сліпий Йосип. Візантинізм як форма культури/ Українська літературознавча думка в Галичині за 120 років. Хрестоматія у 2-х томах, т.2.-Львів,2002, с.78-91.
2. Архієпископ Ігор Ісіченко. Аскетична література Київської Русі.-Харків:Акта, 2005.

Тема 4. Історія дослідження як історія творення житійного жанру. Сучасні підходи до вивчення агіографічного твору. Постулати сучасного наукового агіографічного дискурсу: «агіографічна модель», «канон» (у візантійській і руській традиції), «риторика жанру».

Рекомендована література:

1. Богуславський Сергій. Українсько-руські пам'ятки XI-XVIII ст.: про князів Бориса та Гліба. Розвідка й тексти. -К., ВУАН, 1928.
2. Сироїд Дарія. Агіографічний канон. Проблеми рецепції.-Слово і Час. 2013, Ч.9, С.59-65.
3. Сироїд Дарія. Риторика житійного жанру та її входження в давньокиївську літературу// Наукові записки УКУ. Серія «Філологія2».- Вип.1. Львів, 2020.

Тема 5. Життя Антонія Великого Атанасія Александрійського та Сави Освяченого Кирила Скитопольського в подвійному акті релігійного зростання й опануванні письма. «Рольові паралелі»: Антоній Печерський – Антоній Великий (єгипетський); св. Борис і Гліб – св. Роман і Давид; Теодосій Печерський – Теодосій Великий (каппадокієць); Теодосій Печерський - прп. Сава Освячений.

Рекомендована література:

1. Горський В.С. Святі Київської Русі. - К., 1994.
2. Александров О. Старокиївська агіографічна проза XI – першої третини XIII с. Одеса, 1999-272 с.
3. Архиепископ Ігор Ісіченко. Аскетична література Київської Русі.-Харків:Акта, 2005.

Тема 6.

Житійні моделі й аналогії навернення в агіографічному дискурсі: князь Володимир-імператор Константин (митр. Іларіон); князь Володимир-вмч. Євстахій Плакида (прп. Нестор). Житійний текст як форма дискурсивного подолання часових і географічних відстаней – від подвижника до учителя.

Рекомендована література:

1. Архиепископ Ігор Ісіченко. Аскетична література Київської Русі.-Харків:Акта, 2005.
2. Гладкова О.В. Житие Евстафия Плакиды в русской и славянской книжности и культуре IX-XX веков. Москва: «Индрик».-2013.- 912 с.

Тема 7. Житійні тексти прп. Нестора: ретроспектива й перспектива жанру. Особливості проявлення «канону» як припису, норми й жанрової відповідності тексту. Функції житійного твору: пригадування, впізнавання, виведення за межі сказаного, творення спільноти нових людей. Житіє «монаше» і «княже».

Рекомендована література:

1. Богуславський Сергій. Українсько-руські пам'ятки XI-XVIII ст.: про князів Бориса та Гліба. Розвідка й тексти. -К., ВУАН, 1928.
2. Сироїд Дарія. Бідність і багатство у Житті Теодосія Печерського /Українське літературознавство, 2012, Вип.75, с. 181-190.

Тема 8. Агіографія як риторичний жанр, поєднання пізноантичної й біблійної риторичних традицій. Риторичні засади житійних текстів прп. Нестора. Форми авторської присутності: автор-учень, автор-свідок, автор-послідовник

Рекомендована література:

1. Siefkes F. Zur Form des Žitije Feodosija. Vergleichende Studien zur byzantinischen und altrussischen Literatur. Berlin, Zürich 1970.
2. Сироїд Дарія. Риторика житійного жанру та її входження в давньокиївську літературу// Наукові записки УКУ. Серія «Філологія2».- Вип.1. Львів,2020.

Змістовий модуль 2. **Українські «Життя Святих»: історія створення й функціонування**

Тема 9. Житійний вимір літературної свідомості або старокиївські житія в українському бароковому дискурсі. Києво-Печерський патерик і трансформація агіографічної традиції. Сильвестр Косов, Петро Могила, Кальнофойський та їхні житійні проекти.

Рекомендована література:

1. Архиепископ Ігор Ісиченко. Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI- початку XVIII ст. в Україні. Видання друге.-Харків: Акта, 2015.

Тема 10. «Життя Святих» як проект єдності й суверенності української церкви: від задуму до здійснення. Східні й західні джерела Житій Святих Дмитрія Туптала у контексті обстоювати автономії власних церковних структур.

Рекомендована література:

1. Пачовський Теоктист. «Книга Житій Святих» Дмитра Тупталенка-Ростовського. Публ. Д. Сироїд / Дмитро Туптало у світі українського бароко. Львівська медієвістика, вип. 1.-Львів:Апріорі, 2007.-С.221-266.
2. Сироїд Дарія. Дмитрій Туптало і Петро Скарга крізь призму житія Сави Освяченого. Українське літературознавство.Вип.77.Львів,2013. С.307-314.

Тема 11. Історія написання й дослідження «Житій Святих» Дмитрія Туптала. Жанрові різновиди житійних текстів. Характер стильової парадигми.

Рекомендована література:

1. Савченко Ірина. Жанр житія-мартирія у Четв'ях мінеях Дмитрія Ростовського (Туптала) на прикладі вересневої Мінеї // Сучасний погляд на літературу. Зб. наукових праць. Вип. Київ, 2000. - С.23-35.
2. Савченко Ірина. Жанр «пам'яті» в системі «Четв'їх Міней» Дмитрія Ростовського (Туптала)/ Дмитро Туптало у світі українського бароко. Львівська медієвістика, вип. 1.-Львів: 2007.-С.15-25.
3. Соболев Валентина.Історія постання «Четв'їх Міней» у щоденнику Дмитра Туптала// Дмитро Туптало у світі українського бароко. Львівська медієвістика, вип. 1.- Львів:2007.-С.72-87.

Тема 12. Трансформація авторства в «ЖС» Дмитрія Туптала: автор храни-тель й оприявнювач таємниці святості. Критерій повноти викладу. Явище метафразису. Кирило Скитопольський (VI ст.) і Симеон Метафраст. (Xст.) в перспективі розвитку української агіографії.

Рекомендована література:

1. Савченко Ірина. «Руно орошенне» Дмитрія Туптала: до проблеми формування творчої лабораторії письменника// Сучасний погляд на літературу. Зб.наукових праць. Вип. 1.- Київ, 1999.- С.8-13.
2. Сироїд Дарія. Жанр житія в «Четьях Мінеях» свт. Дмитрія Туптала/ Дмитро Туптало у світі українського бароко. Львівська медієвістика. Вип. 1. 2007.- С.42-50.

Тема 13. Еволюція агіографічного канону у Четьх Мінеях Дмитрія Туптала. Міфологема книги в процесі становлення житійної традиції. Святість і письменництво як оновлення фундаментальних паралелей між вчинком і словом

Рекомендована література:

1. Сироїд Дарія. Агіографічний канон. Проблеми рецепції.- Слово і Час. 2013, Ч.9, С.59-65.
2. Сироїд Дарія. Дмитрій Туптало і Петро Скарга крізь призму житія Сави Освяченого. Українське літературознавство. Вип. 77. Львів, 2013. С.307-314.
3. Преподобний Нестор Печерський в історії української культури. Збірник статей за ред. Архiepіскопа Ігоря Ісіченка.- Харків: Акта, 2014.

Тема 14. Функціональні аспекти житійного наративу. Житійні мотиви у проповідництві Кирила-Транквіліона Ставровецького та Лазаря Барановича. Українські віршовані житійні версії та їх європейський контекст. Мотиви «мучеництва» в «Перлі многоцінному» Кирила-Транквіліона Ставровецького.

Рекомендована література:

1. Журавльова Світлана. «Алфавит собранный, рифмами сложенный...» як явище агіографічної культури українського бароко. Бердянськ, 2012, 170 с. У додатках (с.171-237) вірші з названої книги.
2. Матушек Олена. Образи святих у проповідницькому дискурсі Лазаря Барановича/ Олена Матушек. Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського бароко.- Харків: Майдан, 2013, -С.116-162.
3. Федорак Назар. Борисо-глібський сюжет у «Житіях Святих» Дмитра Туптала/ Дмитро Туптало у світі українського бароко, с.50-64.
4. Ушкалов Леонід. Святі Борис і Гліб на сцені театру часів Мазепи (електронна версія)

Тема 15. Модернізація житійного наративу. Житійна версія біографії Григорія Сковороди: учитель-учень –свідок. Житійні мотиви у творчості Тараса Шевченка. Житійні топоси у сприйнятті цінності людського життя.

Рекомендована література:

1. Сироїд Д. “Жизнь Григорія Сковороди” Михайла Ковалинського з погляду життєвого канону // Григорій Сковорода: загадковість присутності (Матеріали конференції, присвяченої 280-річчю від дня народження Григорія Сковороди). – Львів, 2005. – С.43-49.

Тема 16. Новітні мучеництва й блаженства як критерій цінності людського життя Українська концепція святости та проблеми націєтворення. Богословський дискурс Андрея Шептицького, Григорія Лакоти, Йосипа Сліпого, Климентія Шептицького.

Рекомендована література:

Пелікан Ярослав. Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського Кардинала Йосипа Сліпого. -Львів, 2015. - С.111.Випробувані як золото в горнилі. Кн. 1, 2. - Львів, Місіонер. -2013,2014. Сліпий Йосип. Спомини. Львів, УКУ, 2017. Маринович Маринович. Митрополит Андрей Шептицький і принцип «позитивної суми». Львів, вид-во Старого Лева. 2019.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Кількість годин									
	Денна форма									
	Усього	У тому числі								
		л	п	сам	інд			л	п	лаб
1								9	10	11
Модуль 1.										
Змістовий модуль 1. Українська агіографія XI-XV ст.										
Тема 1. Джерела українського агіографічного письменства. Перекладні життєві тексти в Україні XI-XV ст.		2	2		2	2				

Тема 2 Рецепція агіографічного жанру. Житійна форма в процесі подолання часових і географічних відстаней.		2	2		2	2				
Тема 3. Концепція візантинізму у процесі тановлення української агіографії. Умови дослідження давньокиївських житійних текстів у ХІХ- ХХ ст		2	2		2	2				
Тема 4. Історія дослідження як історія творення житійного жанру. «Агіографічна модель», «канон» (у візантійській і руській традиції), «риторика жанру».		2	2		2	2				
Тема 5. Житійні зразки в подвійному акті релігійного зростання й опануванні письма. «Рольові паралелі».		2	2		2	2				
Тема 6. Житійні моделі й аналогії навернення в агіографічному дискурсі: князь Володимир-імператор Константин (митр. Іларіон); князь Володимир-вмч.Євстахій Плакида (прп.Нестор).		2	2		2	2				
Тема 7. Житійні тексти прп.Нестора: ретроспектива й перспектива жанру. «Канон» як припис, норма й жанрова відповідність тексту. Функції житійного твору. Житіє «монаше» і «княже».		2	2		2	2				
Тема 8. Агіографія як риторичний жанр, поєднання пізньюантичної й біблійної риторичних традицій. Риторичні засади житійних текстів прп. Нестора. Форми авторської присутности: учень-свідок-послідовник.		2	2		2	2				
Разом змістовий модуль 1		16	16		16	16				
Змістовий модуль2.										
українські «Житія Святих»: й функціонування										

Тема 9. Житійний вимір літературної свідомости або старокиївські житія в українському бароковому дискурсі. Києво-Печерський патерик і трансформація агіографічної традиції.		2	2		2	2			
Тема 10. «Житія Святих» як проєкт єдности й суверенности української церкви: від задуму до здійснення. Східні й західні джерела Житій Святих Димитрія Туптала .		2	2		2	2			
Тема 11. Історія написання й дослідження «Житій Святих» Димитрія Туптала. Жанрові різновиди житійних текстів. Характер стильової парадигми.		2	2		2	2			
Тема 12. . Трансформація авторства в «ЖС» Димитрія Туптала:автор хранитель й оприявнювач таємниці святості. Критерій повноти викладу. Явище метафразису. Кирило Скитопольський (VI ст.) і Симеон Метафраст. (Xст.) в перспективі розвитку української агіографії.		2	2		2	2			
Тема13. Еволюція агіографічного канону у Четьх Мінеях Димитрія Туптала. Міфологема книги в процесі становлення житійної традиції. Святість і письменництво як оновлення фундаментальних паралелей між вчинком і словом Київська братська школа. Основні постаті й тексти.		2	2		2	2			
Тема 14.. Функціональні аспекти житійного наративу. Житійні мотиви у проповідництві Кирила-Транквіліона Ставровецького та Лазаря Барановича. Українські віршовані житійні версії та їх європейський контекст. Мотиви «мучеництва» в «Перлі многоцінному» Кирила-Транквіліона Ставровецького.		2	2		2	2			

Тема 15. Модернізація життєвого наративу. Життєва версія біографії Григорія Сковороди: учитель-учень –свідок. Життєві мотиви у творчості Тараса Шевченка. Життєві топи у сприйнятті цінності людського життя		2	2		2	2			
Тема 16. Новітні мучеництва й блаженства.Українська концепція святості та проблеми націтворення. Богословський дискурс Андрея Шептицького, Григорія Лакоти, Йосипа Сліпого, Климентія Шептицького.		2	2		2	2			
Разом – зм. Модуль2	64	16	1 6		16	1 6			

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1.Історія життєвого жанру. Перекладні життєві тексти в Україні XI-XV ст. «Житіє святої Макрини» та «Діалог із Макриною» Григорія Ниського як свідок народження монашої спільноти в середовищі каппадокійських Отців Церкви. Іван Франко та його дослідження про Варлаама і Йоасафа. Сюжет про Варлаама і Йоасафа в ЖС Димитрія Туптала.	2
2.	Особливості трансформації візантійських зразків в українську літературну традицію. Концепція візантинізму у процесі становлення української агіографії. «Житіє Теодосія Печерського» прп. Нестора	2
3	Києво- Печерський патерик у процесі розвитку життєвої традиції. «Аскетична література» як тло і форма життєвого дискурсу.Концепція візантинізму у процесі становлення української агіографії.	2

4	«Життя Святих» Дмитрія Туптала як проєкт єдності й суверенності української церкви: від задуму до здійснення. Східні й західні джерела ЖС. Історія дослідження.	2
5	Трансформація авторства в «ЖС» Дмитрія Туптала: автор-хранитель й оприявнювач таємниці святості. Критерій повноти викладу. Явище метафразису. Кирило Скитопольський (VI ст.) і Симеон Метафраст. (Xст.) в перспективі розвитку української агіографії. дослідження.	2
6	Житійні мотиви у проповідництві Кирила-Транквіліона Ставровецького та Лазаря Барановича. Українські віршовані житійні версії та їх європейський контекст. Мотиви «мучеництва» в «Перлі многоцінному» Кирила-Транквіліона Ставровецького.	2
7.	Модернізація житійного наративу. Житійна версія біографії Григорія Сковороди: учитель-учень –свідок. Житійні мотиви у творчості Тараса Шевченка. Житійні топоси у сприйнятті цінності людського життя.	2
8.	Новітні мучеництва й блаженства як критерій цінності людського життя Українська концепція святості та проблеми націєтворення. Богословський дискурс Андрея Шептицького, Григорія Лакоти, Йосипа Сліпого, Климентія Шептицького. Всього разом	2
Всього разом		16

6. Самостійна робота

Самостійна робота магістранта в межах курсу може відбуватись у таких формах:

- опрацювання певних наукових праць (за списком «література до курсу»);
- читання та коментування творів давньої української літератури;
- написання роздуму (есею) на задану тему;
- письмова робота за вибором.

Для самостійного опрацювання (прочитання та можливого конспектування) виокремлюємо насамперед ті праці, в яких студент знайде матеріал і проблематику

нормативного курсу. Також сюди входять праці зі списку літератури для підготовки до практичних занять.

7. Методи навчання

У курсі враховано сучасну проблематику дослідження української агіографії, зокрема праці арх. Ігоря Ісіченка, Ірини Савченко, Дарії Сироїд та інших, у поєднанні з історико-літературним планом дослідження XIX-XX ст.

8. Методи контролю

Контроль здійснюємо з допомогою поточного модульного контролю над засвоєнням запропонованих тем та літератури до них.

9. Розподіл балів, які отримують магістранти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D		
51-60	E	задовільно	
21-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	не зараховано з обов'язковим повторним

			дисципліни	вивченням дисципліни
--	--	--	------------	-------------------------

«Українська агіографічна традиція». Тести. Перший варіант

Письмова відповідь на одну з тем:

I. Функції житійного тексту; Житійний текст в процесі подолання часових і географічних відстаней; Мотив наслідування в житійній традиції.

II. Виберіть правильну відповідь, або додайте те, чого, на Вашу думку, бракує.

1. Поняття «канону» в агіографічних дослідженнях -

- А) схема, відповідно до якої розповідь ведеться від початку до кінця;
- Б) своєрідна призма пізнання агіографічного тексту;
- В) дискусійне поняття.

2. У чому полягає механізм дії канонічного тексту-

- А) у мнемонічній функції;
- Б) у практичному свідченні віри;
- В) в отриманні інформації;

3. Що таке «власне житіє»?

- А) розповідь про життя святого від народження до смерті;
- Б) утвердження віри не смертю, а життям;
- В) релігійне вдосконалення.

4. Мартиролог - це

- А) твір, який розповідає про переслідування за віру;
- Б) свідчення про муки над християнами;
- В) легенда з історії становлення й розвитку християнства.

5. Які автори вважаються причетними до формування житійного канону?

- А) Кирило Скітопольський;
- Б) препод. Нестор;
- В) Димитрій Туптало.

6. Автор житійного твору –

- А) учень святого;
- Б) той, хто зібрав і описав факти богопосвяченого життя;
- В) хтось з монастирської спільноти.

7. Дометафрастівський період – це

А) період, коли модель житійного тексту розвивалася за аналогією до попередніх зразків;

- Б) 5-6 ст. по Р. Х.;
- В) XI ст.

8.Що покладено в основі житія?

- А) спогади й свідчення сучасників;
- Б) проблеми монастирського укладу;

В) історичні факти.

9. Умови, при яких житійна традиція залежить від ідеологічної кон'юнктури:

- А) відсутність власної держави;
- Б) панування імперських доктрин,
- В) недооцінювання релігійних чинників національного життя.

10. Умови введення агіографічних творів у національний контекст:

- А) дослідження цих творів;
- Б) нові видання й перевидання;
- В) переклад сучасною мовою.

11. Монаші життя:

- А) житіє Олексія, чоловіка Божого,
- Б) Житіє Бориса і Гліба;
- В) Житіє Теодосія Печерського.

12. Дослідники українських житійних творів:

- А) Архиепископ Ігор (Ісіченко),
- Б) Юрій Пелешенко,
- В) Микола Сулима,
- Г) Дарія Сироїд.

13. Автори Києво-Печерського патерика-

- А) Антоній Печерський;
- Б) Теодосій Печерський;
- В) митрополит Іларіон,
- Г) Акиндин,
- Д) Нестор.

14. Методи дослідження агіографії:

- А) структуралізм,
- Б) герменевтика,
- В) постструктуралізм.

15. Хто такі боландисти? –

- А) члени бельгійської асоціації дослідників агіографії, заснованої у XVII ст. при Ордені Єзуїтів ;
- Б) представники монашої спільноти;
- В) прихильники Івана Мазепи.

16. У якій з редакцій Києво-Печерського патерика засвідчено синтез житійного й літописного жанрів:

- А) в Арсеніївській редакції,
- Б) в редакції Йосифа Тризни;
- В) у редакції Сильвестра Косова.

17. Жанрові різновиди у ЖС Дмитрія:

- А) власне житіє,
- Б) проложне житіє,
- В) мартиролог,
- Г) житіє-пам'ять.

18. Про що свідчить редакція Патерика 1661:
- А) зростання ролі автора;
  - Б) посилення аскетичного ідеалу;
  - В) посилення авторитету письма.
19. Характерні ознаки житійного тексту Дмитрія Туптала:
- А) функція оповідача;
  - Б) белетризація тексту;
  - В) зміни в сюжеті.
20. Які чинники негативно впливали на працю Дмитрія Туптала над ЖС:
- А) втрата Київською Церквою своєї автономії ;
  - Б) українська політика Московії;
  - В) стан зацікавлення працею над ЖС.
21. Який житійний текст став прикладом комунікації між двома типами культур – середньовічним і бароковим:
- А) Житіє Теодосія Печерського;
  - Б) Патерик;
  - В) Житіє Йова Княгиницького.

Українська агіографічна традиція. Тести. Другий варіант

- I. Письмова відповідь на вибране питання:
Особливості рецепції житійного жанру; Житія препод. Нестора з погляду канону; Образи простору й часу у старокиївській агіографії.
- II. Відзначити правильну відповідь, або додайте те, чого, на Вашу думку, бракує.
1. Знання житійного канону найбільше відбилося на написанні -
- А) Житія Теодосія Печерського;
  - Б) Повісті про Варлаама та Йоасафа;
  - В) Читання про святих князів Бориса і Гліба.
2. Кому з українських дослідників житійної літератури належить думка про «реформаторську функцію християнства»:
- А) Михайлові Драгоманову;
  - Б) Іванові Франкові;
  - В) Михайлові Возняку.
3. Роль біблійних цитат у житійному тексті:
- А) композиційна,
  - Б) сюжетна,
  - В) метафізична,
  - Г) риторична.
4. В основі якого житійного жанру лежать протокольні-судові записи:
- А) пролог,
  - Б) пам'ять,
  - В) мартиролог.

5. Княжі житія- це
А) Житіє Володимира Великого;
Б) Житіє Антонія Печерського;
В) Читання про св. кн. Бориса і Гліба.
6. Явище метафразису в житійній традиції ставить акцент на-
А) переповіданні житійних сюжетів;
Б) на інформативності;
В) на розумінні християнської аскези.
7. Агіографічна модель- це
А) живий приклад для наслідування;
Б) історія навернення;
В) текст- зразок.
8. Засновники агіографії:
А) Кирило Скитопольський;
Б) Препод. Нестор;
В) Симеон Метафраст.
9. На які агіографічні моделі спирається препод. Нестор, розповідаючи про Теодосія Печерського?
А) Атанасія Александрійського;
Б) Теодосія Великого;
В) Антонія Великого.
10. Бути учнем святого – це
А) свідчити про його життя;
Б) Збирати й записувати спогади про свого вчителя;
В) сповідувати ті самі християнські чесноти.
11. Явище, яке найбільше засвідчує тривалість української агіографічної традиції
А) різні редакції Києво-Печерського патерика;
Б) Житія Святих Димитрія Туптала;
В) Твори про св.кн. Бориса і Гліба.
12. Оновлення житійного контексту – це
А) нові редакції відомих житій;
Б) агіографічні мотиви в інших жанрах,
В) віршовані версії .
13. Джерела Житій святих Димитрія Туптала:
А) Києво-Печерський патерик;
Б) ЖС Петра Скарги;
В) Четві Мінеї патріарха Макарія,
Г) Житійна збірка боландистів.
14. Дослідники ЖС Димитрія Туптала-
А) Теоктист Пачовський;
Б) Ірина Савченко;
В) Іриней Фальківський.
15. Автор праці «Візантинізм як форма культури»:
А) Йосиф Сліпий;

- Б) Іван Дзюба;
- В) Юрій Барабаш.

16. Які з ознак житійного канону зберігаються в сучасній рецепції святості:

- А) нетлінність останків;
- Б) чудо при перезахороненні;
- В) записані свідчення,
- Д) приналежність до певної спільноти.

17. Ініціатори написання українських ЖС:

- А) Петро Могила;
- Б) Сильвестр Косов;
- В) Данило Братковський.

18. «Пролог» у контексті житійної традиції-

- А) назва збірника;
- Б) жанровий різновид;
- В) тип передмови,
- Д) увідна частина композиції.

19. Причетність Івана Мазепи до написання ЖС Дмитрія Туптала:

- А) турбота про джерела;
- Б) рецензування текстів;
- В) матеріальна й моральна підтримка.

20. Коли житійний твір пов'язується з релігійним удосконаленням –

- А) в період молодого писемності;
- Б) коли дохристиянська писемна традиція протистоїть звужено християнському трактуванню письма;
- В) в період загострення ідеологічних протистоянь.

21. Про житіє як джерело історії української літератури можна говорити на основі таких творів:

- а) Житіє Йова Княгиницького;
- б) Житіє Григорія Сковороди в древнем вкусе Михайла Ковалинського;
- в) патерикове оповідання про Агапіта –лікаря.